non posse contendere. Pensemus virtutē eius fortitudinis, rogemus ea, quæ pacis sunt. Hęc est nostra legatio, quę Regem venientem placat. Pensate, fratres, q̄ benignum sit, quod is, qui suo aduentu valet opprimere, tardat venire. Mittamus ad hunc, vt diximus, legationem nostram flendo, tribuendo, sacras hostias offerendo. Singulariter namq; ad absolutionem nostram, oblata cum lachrymis & benignitate mentis sacri altaris hostia suffragatur: quia qui in se resurgens à mortuis, iam non moritur, adhuc per hanc in suo mysterio pro nobis iterum patitur. Nam quoties ei hostiam suæ passionis offerimus, toties nobis ad absolutionem nostram, passionem illius reparamus.

Sacri altaris hostia quid præstet.

MVLTOS, vt arbitror, vestrum, fratres charissimi, contigit nosse hoc, quod volo ad memoriam vestram narrando reuocare. Non longe à nostris fertur temporibus factum, quod quidam ab hostibus captus, longe traductus est. Cumq; diu teneretur in vinculis, cum vxor sua eum ex eadem captiuitate non reciperet, extinctum putauit: Pro quo iam velut mortuo, hostias hebdomadibus singulis curabat, offerre. Cuius toties vincula soluebantur in captiuitate, quoties ab eius coniuge hostiæ fuissent oblatę pro animæ eius absolutione. Nam longa post tempora reuersus, admirans valde, indicauit vxori suæ, quod diebus certis hebdomadis singulis eius vincula soluebātur. Quos videlicet dies eius vxor atque horas discutiens, tunc recognouit eum absolutum, cum pro eo sacrificium meminerat oblatum. Hinc ergo, fratres charissimi, hinc certa consideratione colligite, oblata à nobis hostia sacra quantum in nobis soluere valeat ligaturam cordis, si oblata ab altero, potuit in altero soluere vincula corporis. III.

Nota vim sacrificij Missæ.

S. Cassius quotidie Missam celebrat.

MVLTI vestrum, fratres charissimi, Cassium Narniensis vrbis Episcopum nouerunt, cui mos erat quotidianas hostias offerre Deo, ita vt pene nullus dies vitæ eius abscederet, quo non omnipotenti Deo hostiam placationis immolaret. Cui cum sacrificio valde etiam concordabat vita, nam cuncta, quæ habebat, in eleemosynis tribuens, cum ad horam offerendi sacrificij venisset, velut totus in lachrymis defluens, semetipsum eum magna cordis contritione mactabat. Cuius & vitam & exitum quodam venerabilis vitæ diacono, qui ab eo fuerat nutritus, referente cognoui. Aiebat enim, quod quadam nocte eius presbytero per visum Dominus adstitit, dicens: Vade & dic episcopo: Age quod agis, operare quod operaris: non cesset pes tuus, non cesset manus tua: natali Apostolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Surrexit presbyter: sed quia è vicino Apostolorum natalitius dies imminebat, tam propinqui exitus diem episcopo nunciare pertimuit. Alia nocte Dominus rediit, eiusq; inobedientiam vehementer increpauit, atq; eadem iussionis suæ verba retexit. Tunc presbyter surrexit, vt pergeret, sed rursus infirmitas cordis, impedimentum facta est indicandæ reuelationis. Ad admonitionem quoq; iteratæ iussionis obduruit pergere, & quæ viderat, manifestare neglexit. Sed quia magnam mansuetudinem contemptæ gratiæ maior solet sequi ira vindictæ, visione tertia Dominus apparens, iam verbis addidit verbera, & tam districta cæde mactatus est, vt in eo duritiam cordis emollirent vulnera corporis. Surrexit ergo eruditus ex verbere, perrexit ad Episcopum, eumq; iam ex more iuxta beati Iuuenalis martyris sepulcrum ad offerendum sacrificium consistentem reperit, secretum à circunstantibus petiit, seq; eius pedibus strauit. Cumq; eum vbertim flentem Episcopus vix ad se leuare potuisset, lachrymarum causas cognoscere studuit. Ille vero relaturus ordinem visionis, prius vestimento ex humeris deuoluto, detexit plagas corporis (vt ita dicam) testes veritatis & culpæ monstrauit, quanta animaduersione districtionis membra illius accepta verbera liuore inflicto sulcauerant. Quæ mox vt episcopus vidit, exhorruit, & quis sibi talia facere præsumpsisset, cum magnæ obstupefactionis vocibus inquisiuit. At ille respondit, hæc se pro ipso fuisse perpessum. Excreuit cum terrore admiratio. Sed nullas iam presbyter inquisitioni eius moras adiiciens secretum reuelationis aperuit, eiq; iussiones Dominicas, per ea quæ audierat verba narrauit, dicens: Age quod agis, operare quod operaris: non cesset manus tua, non cesset pes tuus: natali Apostolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Quibus auditis, episcopus in oratione se cum magna cordis contritione prostrauit. Et qui oblaturus sacrificium ad horam tertiam venerat, hoc pro extensæ orationis magnitudine, ad horam nonam vsq; protelauit: atq; ex ipso iam die magis magisq; aucta sunt ei lucra pietatis, factusq; est tam fortis in opere, quam certus ex munere: quippe qui eum, cui debitor ipse fuerat, ex ea promissione, iam cœperat habere debitorem. IV.

Presbyter inobediens diuinitus flagellatur.

Sacræ vigiliæ natalis Apostolorum.

HVIC autem consuetudo fuerat, singulis annis natalitio Apostolorum die Romam venire: iamq; ex hac reuelatione suspectus, venire iuxta morem noluit. Eodem ergo tempore solicitus fuit, secundo quoque anno vel tertio in mortis suæ expectatione suspensus, quarto quintoq; & sexto similiter. Qui desperare iam de veritate reuelationis poterat, si verbis fidem verbera non fecissent. Cum ecce anno septimo vsq; ad expectati natalis sacras vigilias incolumis peruenit, sed lenis hunc in vigiliis calor attigit, atq; ipso die natalitio filiis suis se expectantibus, Missarum solennia implere se posse recusauit. Illi vero, qui de eius erant egressione pariter suspecti, simul ad eum omnes venerunt, sese vnanimiter adstringentes, vt die eodem nequaquam acquiescerent Missarum solennia celebrare, nisi pro eis ad Dominum idem antistes suus intercessor accederet. Tunc ille compulsus, in Episcopi oratorio Missas fecit, & manu sua corpus Dominicum, pacemq; omnibus tribuit. Qui cuncto ministerio oblati sacrificij peracto, ad lectulum rediit, ibiq; iacens, dum sacerdoses suos ac ministros circunstetisse se cerneret, quasi vale vltimum dicens, de seruando eos vinculo charitatis admonebat, & quanta debuissent concordia inter se vniri, prædicabat: tum subito inter ipsa sanctæ exhortationis verba, voce terribili clamauit, dicens: Hora est. Moxq; assistentibus ipse suis manibus linteum dedit, quod ex more morientium sibi contra faciem tenderetur. Quo tenso, emisit spiritum. Sicq; sancta illa anima ad gaudia æterna perueniens, à carnis corruptione soluta est. V.

Feliciss. sancti viri obitus. An. 558.

QVEM, fratres charissimi, quem vir iste in morte imitatus est, nisi eum, quem in vita sua fuerat contemplatus? Dicens enim, Hora est, de corpore exiit: quia & IESVS, peractis omnibus, cum dixisset, Consummatum est, inclinato capite, tradidit spiritum. Quod ergo Dominus, fecit ex potestate, hoc egit famulus ex vocatione. Ecce quotidianæ hostiæ, illa cum eleemosynis & lachrymis missa legatio, quantam cum rege veniente gratiæ pacem fecit. Relinquat ergo omnia qui potest. Qui autem omnia relinquere non potest, cum adhuc rex longe est, legationem mittat lachrymarum, eleemosynarum & hostiarum munera offerat. Vult enim placari precibus, qui scit quia non possit portari iratus. VI.

Ioan. 19.

A. 1080.

VITA S. THEOBALDI PRESBYTERI, EREMITÆ ET CONFESSORIS, A QVODAM EIVS CONTEMPORANEO FIDELITER CONscripta, ex MS. codice excerpta.

IVNII 30.

ANTIQVOS dominos & bellicosos gētium victores, vel ciuitatum conditores nouimus loquacium poëtarum præconiis, vt ita dicam, ad sydera tolli, & longissimis annalium siue historiarum ambagibus ad memoriam posterorum verbis crepitantibus audiuimus frequenter vanissimo studio lectitando laudari. Quod si laudes falsorum Deorum seu suorum satellitum tanta efficacia verborum adornantur: cur non potius ad ædificationem audientium Dei omnipotentis gratuita dona quæ suis fidelibus quotidie præstare non desinit, omni elegantia sermonis pro vt ipse annuerit, debemus enarrare? Verus enim propheta & saluator mundi, dum de quinque panibus & duobus piscibus quinque milia hominum satiasset, turbis quærentibus se constituere regem, ait: PROLOG.

Ioan 6.

ait: Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam. Et post pauca. Pater meus, inquit, vsq; modò operatur: qui sine testimonio bonitatis suæ, nullum ordinem sæculorum patitur: qui Ecclesiæ decus in patriarchis & prophetis inchoat, in apostolica firmitate solidat, in martyrum victoria coronat, in confessorum munditia decorat, in virginum floribus exornat. Vere inquam vsq; modò operatur: qui Ecclesiam suam, in bello rosis ambit, & in pace liliis vestit. Vnde ipsa Ecclesia, sponsa scilicet Dei, amoris telo vulnerata, sanctis prædicatoribus ait: Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Per florem quippe tenera virtus inchoantium, per malum vero solida operatio perfectorum designatur. Ecclesia ergo fulciri se floribus postulat: quia infirmis quibusq; inchoantium virtutem prædicari imperat. Stipari malis appetit: quia perfectorum mira facta fidelibus imitanda proponit. Igitur ne studiosas aures audientium, circunlocutione verborum offendamus, simpliciter ac fideliter, prout Deus concesserit, cur ita prælibauimus, aperiamus.

Attende quibus columnis ecclesia Dei sustineatur.

Cant 2. Cur ecclesia Dei fulciri floribus & stipari malis appetat.

I. IGITVR Theobaldus bonæ indolis vir, gente Francorum, patre Arnulpho, matre vero Gisla oriundus territorio Senonensi, castro autem Prunino educatus: Flos vt ita dicam, è spinis erupit. Parentibus vero non solum nobilibus, verum etiam clarissimis atque ditissimis enituit. Cuius natiuitatem à sancto Theobaldo Viennensi Episcopo proculdubio veracium familiarium eius relatione, & quod firmius est, matris eiusdem beati viri assertione prænunciatam comperimus. Is etenim Præsul auunculus auiæ sancti Theobaldi extitit, & ab eodem, æquiuoci nominis vocabulum sortitus est. Qui dum aliquando colloquium haberet cum matre dominæ Gislæ huius beati viri genitrice, inter cætera ait: O generosa parens gaude & lætare, quia ex te prodiet mater, quæ paritura est magni meriti filium, qui omnibus nostræ affinitatis hominibus præeminebit, & ante Deum & homines magnus vocabitur. Huic etiam præsagio testimonium perhibuit, quædam bonæ voluntatis paupercula, quæ iam grauidam matrem beati viri conueniens, verbis sic solatur amicis: Gaude domina, inquiens, quæ in vtero gestas filium, qui apud Deum præcipuum obtinebit locum, & suorum erit gloria parentum. O decus, ô dulcedo nectarea. Beatus Theobaldus à Præsule prædicitur sancto, à paupercula, illi euangelicæ viduæ comparanda prenunciatur: vt veraciter illius credatur esse membrum, qui à prophetis est vaticinatus, ab angelo annunciatus, à militia cælestis exercitus collaudatus, à stella declaratus, à magis adoratus, brachiis senis Simeonis baiulatus, & ab Anna vidua in templo est Deus agnitus.

Parentes S. Theobaldi, qui fuerint.

Qualis sit futurus, à sanctis prædicitur.

II. REDEAMVS ad proposita & videamus de loco vnde tantum decus emanauit. Demum vero ponamus nomina regum vel principum, quorum temporibus vir iste floruit, vt & chronicæ scientiam posteris relinquamus, & ad laudem beati viri, ex quanta genealogia prodierit, & ex quali ambitione sæculi ad voluntariam paupertatem conuersus fuerit, clarius enucleare satagamus.

III. PRVVINVM castrum vbi sanctum prediximus ortum, populosus locus est, iuris quondam illius Odonis famosi Comitis Campanensis, cuius propinquum beatum virum fuisse clarum est. Viguit autem temporibus Henrici Augusti, & Henrici regis Francorum, & filij eius Philippi. Qui vt adolescentiæ attigit metam, non lasciuiam secutus est mundi, sed potius quicquid præceptorum Dei auditu percipere poterat velut prudentissima apis in aluearium memoriæ studebat conuehere. Mouebat animum adolescentis maxime eremitarum solitudo, quorum initium extitit Ioannes & Helias, & post eos Paulus & Antonius. Æmulabatur victus eorum tenuitatem, vestium asperitatem, animi contemplationem, & angelorum in solitudine contubernium. His igitur & huiuscemodi facibus accensus clandestina discessione adiit quendam eremitam in quadam insula Sequanę latitantem, cui cordis sui aperuit ardorem non comburentem, sed illuminantem. Cum quo inito consilio, assumptoque Gualtero quodam milite socio, ascensis vterque equis, cum singulis armigeris ad Rhemensem ciuitatem peruenerunt. Miles ergo Christi Theobaldus, relicta domo, patre, matre, fratribus, mancipiis, amplissimisque prædiis cum omnibus sæculi pompis, quasi proximo Pascha accincturus militiæ cingulum, cum iam dicto socio iter arripuit. Cumque apud sanctum Remigium in prædicta ciuitate hospitati fuissent, occasione alloquendorum amicorum, armigeris atque equis in hospitio relictis, pedestri itinere noctu ad interiora pertentauerunt progredi. Inuentis vero duobus peregrinis, exuti suis optimis ac militaribus indumentis, illorumque induti resarcitis, vt ita dicam, tapinis, nudis pedibus peruenerunt ad locum, qui dicitur Pitingo, in Teutonicorum videlicet regno. Ibique multo tempore voluntariam paupertatem pro Christi amore sustinentes, cum multo labore victum sibi quæritabant. Nam sicut generaliter non specialiter de Ioseph canitur in psalmo: manus eorum in cophino seruierunt, & vsque ad vilissima ac laboriosa rusticorum opera deuoluti sunt: scilicet lapides ferendo, fœnum è pratis secando, stabula curando, & maxime, vt idem simpliciter postea referebat, carbones ad opera fabrilia facienda, victum sibi cum paruo censu prouidebant. Tenuissimo igitur collecto nummorum quæstu ad sepulchrum sancti Iacobi in Galiciæ Hispaniæ parte nudis, vt iam diximus, pedibus perrexerunt. Cumque inde reuerterentur, diabolus in itinere humana specie assumpta, per obliquum in via se prosternens compulit virum Dei ruere. Illo Christi nomen inuocante, Crucisque signo se muniente, malignus hostis euanuit. Nec mirum si viro Dei præparauit casum, qui Domino nostro IESV Christo ausus est suadere ruinam, dicens: Si filius Dei es, mitte te deorsum. Treuerensem demum vrbem cum collega repetens, reperto ibi patre, admodum contristatus est. Romam deinde regressus desiderio videndi sepulchrum Dei, Venetiam quasi mare transiturus, expetiit.

Quo tempore vixerit, & quæ eius fuerit patria.

Assumit sui instituti socium.

Frequentat sacra limina S. Remigij vrbis Rhemensis Patroni.

Psal. 80.

Vexatur à diabolo.

Matth. 4.

IV. AMABILIS igitur Domini Theobaldus hac intentione Italię fines oberrans, tandem peruenit ad locum, cui vetustas Salanica nomen indidit. Perlustrato vero loco & Diuina, vt credimus, dispositione, reperit saltum adeo spatiosum, & ruinas quasi veteris ecclesiæ. Ibi post longinqui itineris fatigationem resedit, & à dominis loci, habitationis domum sibi poscens, libenter illis concedentibus impetrauit. Compacto vero paruo tugurio confidenter ibi habitare cœpit, & angelicam vitam in terris actitare inchoauit. Primum à carne & omni pinguedine se abstinuit. Demum vero pane hordeaceo & aqua tantummodo vsus est. Ad postremum à pane & omni potu se abstinens, fructibus tantum & herbis, earumq; radicibus aliquantis annis vixit: semper vsus cilicio. Diuina igitur dispositione actum est, vt proficientibus meritis, omnes ecclesiasticos gradus vsq; ad sacerdotium in Vincentina Ecclesia adipisceretur, præsidente eiusdem ecclesiæ cathedræ Sindekerio Præsule, viro in Ecclesiasticis & sæcularibus negotiis strenuissimo. Iam vero quis explicet digne, quas cruces corpori suo sæuus persecutor induxerit, cum cotidie crucem suam baiulando Christum secutus fuerit, quis digne valeat enarrare? Quinquennio igitur, vt eius fideles & familiares contestantur, nunquam iacendo, sed sedendo somnum percepit, & hoc tanta peregit cautela, vt quasi tota nocte in somno mansurus, diligenter pannis tegeretur. Post abscessum vero ministri sui, statim exurgens conticinij tempora in precibus & laudibus Dei, extensis manibus continuabat. Hora vero surgendi ad matutinales hymnos, vt suos lateret, ad stratum proprium regrediebatur. Illud autem stratum primo quidem quædam arrha æqualis superficiei extitit, substrato quodam lineo linteolo, & capite admoto trunco durissimo, superadditoque laneo pileo suæ peregrinationis ab æstu defensore. Demum vero, cum omnia corporis sui membra armasset supradicto linteolo suppositit cilicium, & pro archa vsus est quodam lato & dolatili ligno. Biennio autem expleto, ex quo vir Dei iam dictum cœperat

Attende vitam Dei in victu & vestitu abstinentiam.

Ordinatur sacerdos.

Lectus eius qualis fuerit.

Gualterus socius eius, vita defungitur.

cœperat incolere locum, ſocius eius Gualterus cum bona confeſſione naturæ ſoluit debitum, &, vt credimus, coniunctus numero fidelium.

Iacob 1. BEATO igitur Theobaldo non defuerunt tentamenta antiqui hoſtis, ne videretur illius beatitudinis expers, de qua Iacobus ait: Beatus vir qui ſuffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromiſit Deus diligentibus ſe. Nempe quadam nocte, ipſo in ſtratu recumbente, nec tamen dormiente, malignus ſpiritus, magna vi quatiens parietem affuit, & virum Dei, ad nocturnales hymnos nominatim compellans, ſurgere hortabatur. Cumq; ille motus his clamoribus, quendam è fratribus ſe vocare putaret, ad cellulam eius properauit, huncq; quieſcentem, obſerato oſtio, inuenit. Diabolica igitur cognita illuſione, Trinitatem ſanctam inuocauit, hoſtem, muniendo ſe ſigno Crucis, fugauit, & eum quaſi ruſticorum multitudinem ſecuribus ſyluam proſtrantium diſcedere audiuit. Quodam tempore, ſancto legationem pacis agente, dum in plauſtro ſedens apud Leonicum caſtrũ flumen nouum pertranſiret, nam præ defectione pedum non valebat longius progredi, diabolus eum in flumen conatus eſt præcipitare. Vna enim ex rotis plauſtri ſubito nuſquam comparuit. Tamen non præualuit inimicus vt virum Dei aliquatenus humectaret, ſed ita à voragine fluminis, ac ſi leuis pluma ſiue birota inhumectatus exiliuit. V.

Signo Crucis dæmonem fugat.

HACTENVS in nocte laborum vel tentationum narrationis iter direximus. Nunc ad ea, quæ plena ſunt gaudiis, ſicut in die honeſte ambulantes, ſuccingamur. Sæpe & frequentius, vt veraces & cauti eius familiares, Chriſto teſte, affirmant, viſione Angelica hic beatus meruit viſitari, & aliquando in ſpecie columbæ, aliquando in ſpecie viri, & in aliis ſchematibus, quæ ipſe ſolus nouerat, ſpirituum ſupernorum affatibus dignus fuit mulceri. Quadam die cum ſua commiſſa lugeret, & more Caleph filiæ irriguum inferius, & irriguum ſuperius ſuſpiraret, vox ad eum facta eſt: Noli flere, dimiſſa ſunt tibi peccata tua. Eodem tempore ſancti Hermogoras & Fortunatus, in quorum honore oratorium cellulæ habebatur conſecratum, cum magna ei claritate apparuerunt atque dixerunt: Gratiam & benedictionem à Deo conſequaris, qui tam ſedulo noſtri memoria huic eccleſiæ deſeruis. VI.

Sancti Angeli eum viſitant. Ioſue 15. Iudic. 1.

EADEM tempeſtate quidam eius miniſter nomine Odo nimia febris & fici addictus erat infirmitati, ita vt in promptu putaretur vitam exalare. Cumq; ſæpius precaretur ſanctum pro ſe orare, primo quidem renuit, & columbina, vt erat ſimplicitate reſpondit: Dei voluntati contraire timeo, cuius nutu te eſſe infirmum cognoſco. At vbi vidit ingraueſcẽte morbo, mortem imminere fideli miniſtro, dolens de eius abſentia, iuſſit eum ferri ad eccleſiam. Cumque eo præſente Miſſarum ſacrificia celebraret, myſteriis Chriſti illum participauit. Eadem hora frater ad cellulam ſuis pedibus rediit, qui aliorum adminiculo fuerat delatus. Audientes igitur pater & mater inclytam famam, beati filij, cum multa nobilitate ad eum venerunt, eiusq; viſione nimium gauiſi ſunt. O quantis lachrymis mater exuberauit, cum gauderet inuentum, quem doluerat amiſſum? & inter lachrymoſa ſuſpiria dubitabat, pene quid mallet, quia & patriam cum viro & liberis nolebat deſerere, nec ab vnicæ dilectionis filio Theobaldo volebat ſeparari. Tamen amor filij, immo amor Chriſti vicit amorem ſæculi. Nam abruptis omnibus retinaculis ſæculi, ſoli Domino Deo cum filio ſeruitura adhæſit. Fortis enim eſt, teſte Salomone, vt mors dilectio. Per filij dilectionem ad Dei peruenit charitatem, & quæ magnam in mundo poſſederat prædiorum amplitudinem, vnius breuis cellulæ cum filio Deo famulatura elegit ſolitudinem. Cui filius cum tanta humilitate obſecutus eſt, vt non facile queat enarrari. Ex hoc verbo eius obſequium poteſt argumentari, quod nullo hyemis rigore, nulla frigoris inclementia ingruente, à conſpectu reficientis matris, nec ad modicum paſſus eſt abeſſe. VII.

Odo eius miniſter per ſacrificium Miſſæ ſanatur.

Cant. 8. Mater ſuo filio adhæret Deo ſeruitura.

BIENNIO igitur hic beatus ante ſuum tranſitum ab omni tentatione diaboli, ab omni pollutione carnali, ſuis credulis fratribus, ſe perhibuit immunem. Quo tempore ita vulneribus corporis ita obſitus fuit, vt aliquando neque greſſum figere, neque manum etiam ad os ducere valeret. Supernus enim artifex vas electionis ſibi aptum, igne tribulationis & lima infirmitatis, voluit ſeptuplum purgare, vt eum ſine rubigine, in domo ſua beatum faceret habitare. Illud vero magis ſtupendum eſt: quod nullo genere infirmitatis, nulla defectione carnis ab propoſito rigore ieiunij potuit flecti, ingraueſcente ergo vlcerum valetudine, & ſciuit & prædixit in proximo ſe migraturum. Cumque duodecimus annus volueretur, ex quo patriam reliquerat, nam tribus annis peregrinatus eſt, & nouem in ſolitudine manſit, ad extrema perductus, vigore corporeo cœpit omnino deſtitui. Accerſito vero Petro Abbate præ omnibus ſibi in amicitia familiariter iuncto, qui ei eodem anno monachicum ſchema ſacrauerat, commendat illi matrem, ſuosque filios ſpirituales, cum totius eremi cura. Ante tertium diem ſuæ migrationis quinquies grauiſſimus terræ motus extitit, ex quibus quidam à foris ſtantes, omnes vero in cellula ſancti aſtantes ſenſerunt. Vnde coniicitur illius maieſtatis præſentiam migranti affuiſſe: de quo dicitur. Qui reſpicit & facit eam tremere. Teſtantur autem qui affuerunt, durum eum mortis guſtaſſe calicem. Nec mirum. Illi enim adhæſerat, qui pro nobis peccatoribus, à Iudæis morte turpiſſima condemnatus, peccata noſtra ipſe portauit, cuius liuore ſanati ſumus. Cumque diu in agonia deſudaret, quidam è familiaribus diuinitus, vt credo, inſpiratus, quoſdam è popularibus aſtantes, blanda voce diſcedere ſuaſit. Quibus recedentibus, viatico Dominici corporis accepto, cum ſæpius iteraſſet: Domine miſerere populo tuo, diuinis fatigatum officiis ſpiritum reddidit, ſuis plorantibus, angelis gaudentibus. Qui autem ſancto corpori propius aſtabant, teſtati ſunt, quod nec tenuis macula illum fuſcaſſet, ſed quodam reſurrectionis decore eius vultus niteret. Migrauit autem pridie Calendas Iulij: Indictione quarta: Henrico, filio Henrici, Auguſto, auxiliante Domino noſtro IESV Chriſto, qui in Trinitate perfecta viuit & regnat Deus, per omnia ſæcula ſæculorum, Amen. VIII.

S. Theobaldus nulla aduerſitate lęditur. Commendat matrem, & diſcipulos ſuo Abbati. Pſalm. 109.

Feliciter obdormit in Domino.

VINCENTINI igitur comperto ſancti obitu, vna omnes ad officium funeris ruẽre, clerus, omnis plebs vrbana & ruſtica in vnam coiẽre ſententiam Armati & inermes, iuuenes & ſenes non ſolum ab vrbe, ſed etiam à vicinis caſtris eruperunt: & magna vi ſolitudinem penetrantes, ab eccleſia cellulæ eius beati viri glebam ſuſtulerunt. Reſidui vero, qui in ciuitate reſtiterant, matronæ pueri & puellæ obuiam ſancto corpori proceſſerunt, duobus ab vrbe milibus in loco, qui dicitur ad Curtem, vbi geruli beati corporis quieuerunt. Poſtera die feria ſecũda tertia die menſis Iulij cum magna frequentia & tripudio populorum conditum eſt corpus ſanctum in baſilica ſanctæ Mariæ ſemper virginis, ad cuius titulum ſacerdotij functus eſt honore. Per omnia benedictus Deus, qui facit mirabilia magna ſolus. Poſt tumulationem beati Theobaldi placuit diuinæ maieſtati annuente beata Dei genitrice Maria, cooperantibus Leontio & Carpoforo, in quorum baſilica idem requieſcit, mirificare ſanctum ſuum virtutibus & miraculis. IX.

Sepelitur in templo Mariæ genitricis Dei.

ALTA villa dicitur caſtrum ab vrbe Vincentia, quinq; diſtans milibus, vnde quædam fœmina acie oculorum damnata, dum ſancti expetiſſet tumulum, Deo fauente luminis recepit officium. In eadem ciuitate Vincentia quædam fœmina oculorum ſimili lumine priuata, dum Dei implorat miſericordiam, & ſancti implorat clementiam, priſtinum recepit viſum. Res eſt manifeſtiſſima, perſona nota, nomen quia in promptu eſt, omiſimus. Notus locus: caſtrũ Prixinum dicitur, vnde alia fœmina pari infortunio capta aduenienſ, ad ſepulchrum ſancti ſimilem adepta eſt medelam. Quidam claudus greſſu & membris contractus, ciuis Beneuentanus ad ſepulchrum eius, clementiam Dei implorans, compagibus membrorum ſolidatis exſiluit. Alia perſona ſupradicti ſexus vigore membrorum deſtituta, manuũ atq; greſſuum robore diſſoluta, quæ beati Theobaldi mauſoleum frequentans, eius interuentu ad propria rediit, firmato greſſu. Villa dicitur Caſtranedrum vbi morabatur, hanc adepta medelam. X.

Tres cæcæ mulieres illuminantur. Duo claudi curantur.

O inclyta

XI. O inclyta Venetia, etiam tu experta es herilem virtutem. Nam quædam sub specie religionis, mutato habitu velata, ariditate manûs fuerat debilitata: Hæc tuis illata ab oris, præsentibus populorum turbis, officium manûs recepit sancti Theobaldi meritis. Placuit Diuinæ maiestati, interuentu beati Theobaldi geminare miraculum; cùm eiusdem regionis indigenam cæcum puerum reduxit ad pristinam oculorum claritatem. Quod miraculum quàm celebre, quàm credibile constet, milia populi circumstantis me, testantur. Et hoc etiam memorabile quòd eadem hora vespertina scilicet à clero celsa voce modulabatur antyphona: Multa quidem & alia signa fecit Iesus in conspectu discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc. Ponamus aliud miraculum, quod quamuis sit ordine temporis præposterum, tamen necessariò est permutatum. Puer de Villa noua Venereus nomine, pede & brachio paralyticus, in publico & celebri conuentu fidelium, (vtpotè octaua Paschæ die, & præsentia sancti corporis) gratulanter congregatorum, dum ad eius adductus fuisset oratorium, gressûs & manûs cœpit vsum, & multo fauore suorum, sospes repetijt domum.

Aliud miraculum.

Ioan. vlt.

Paralyticus restituitur integritati.

XII. QVIDAM de Nouaria ciuitate Italiæ, non quidem pro aliquo reatu, sed spontè, in brachio gestans circulum ferreum, peruenit ad Sancti sepulchrum. Cumque ibidem peruigilaret, & ad candelam quæ casu à candelabro ceciderat erigendam vinctum brachium extendisset circulus ferreus confractus, magno tinnitu crepitans, à brachio dissiliuit. Alter Turonensis nomine Martinus vtroque brachio manicis ferreis astrictus, post multorum sanctorum locorum circumitiones, adhuc Sancto superstite, ad solitudinis locum, quo isdem Beatus morabatur, peruenit, eumque pœnæ suæ & reatus conscium reddidit, & fratricidam se esse lamentabiliter manifestauit. Cui Sanctus propositum tum ad sepulchrum Saluatoris iter peragere suasit, eique prophetica voce dissolutionem vnius brachij prædixit. Perrexit ergo & iuxta viri Dei verbum apud Dominicum sepulchrum vnius brachij gauisus est dissolutione. Reuersus ab Hierosolymitano itinere, Beato iam ab hoc sæculo translato, cum magnis lachrymosisq; querimoniis eius expetens sarcophagum, his verbis cœpit eum increpare: Tu, inquiens, iussisti me ire & reuerti, ecce veni, & te superstitem non inueni, miserere mei sancte Dei, miserere infelicitati meæ. Solue reum, consolare peregrinum, qui tuo iussu tantum peragraui spatium. Illo ista prosequente, & alia multa, repentè circulus ferreus à brachio cum strepitu longè exiliens, crepuit, & astantesque magno gaudio repleuit. Hæc quæ retulimus, ab ore ipsius, de quo res agitur, didicimus.

Aliud miraculum.

Aliud stupẽdum miraculum.

XIII. QVATERNORVM cæcorum generaliter exequimur illuminationem, quorum vnus senex à iam dicta ciuitate Nouaria: à Lauagno puer: tertius à Taurinensi comitatu: quarta quæ & puella à Colonia castro noscuntur aduenisse. Sed puer in gradibus Ecclesiæ, antequam Sancti cõtingeret sepulchrum illuminari meruit. Taurinensis verò dum alterius existeret pedissequa, solus & pedester post illuminationem ad sepulchrum Sancti viri, vt proposuerat, constanter arripuit iter. Nuper quoq; fidelibus populis celebrantibus festum Dominicæ ascensionis multa populorum astante frequentia & vigiliarum excubias obseruante Foroiuliensis puer cæcus ad beati Theobaldi mausoleum, oculorum recepit officium. Gemini præterea cæci, vnus de Matulino, alter de Paucilingo, caligine tetræ cæcitatis absentes luci, dum beati viri implorarent auxilium, optatum meruerunt recipere visum. Quidam hydropicus ab Axano aduenienis ad eiusdem Beati vrnam deformi ventris tumore sedato, incolumis sese recepit natiuo solo. Duo debiles, vnus attractus genu, alter priuatus gressu, vehiculo vsi alieno, post diurnam membrorum dissolutionem, ad sepulchrum ipsius receperunt, officij corporei firmitatem. Si volumus cuncta percurrere, verba antequam miracula, deficient. Ponamus metam locutioni, quia non est possibile singulatim enumerare quot cæci, quot debiles vel ægroti seu variis passionibus addicti, quot energumeni ad eius tumulum sunt sanitatem adepti. Testem inuoco habitatorem eius, Spiritum sanctum, me multa cognita prætermisisse, & de magna sylua vix paucos ramos perstrinxisse.

Alij quatuor a cecitate oculorum curantur.

Alius puer cæcus illuminatur.

Itẽ alij duo.

Curat hydropicus.

Duo debiles sanatur.

Conclusio Authoris.

VITA S. ERENDRVDIS VIRGINIS ET ABBATISSÆ, NEPTIS S. RVPERTI PRIMI SALISBVRGENSIS EPISCOPI EX TOMO VI. *Antiquarum Lectionum Henrici Canisii.*

AN. 590.

I. MISERICORDIA Domini per climata orbis diffusa, & prophetica feruens olla, dum circumquaque de multis cordibus esset exclusa, contigit beatum Rudbertum Episcopum diuinitus fieri Noricæ gẽtis, Pannoniæque satorem Euangelicæ doctrinæ, quatenus idolorum cultores, de abysso infidelitatis erutos, sacramentis fidei imbutos, liberos faceret antiquæ ruinæ. Hic quasi fructifera arbor, radices atq; propagines lato germine ramosq; extendens, seminarium multis in locis cœpit serere salutis atq; studiose laborando ad effectum bonorum operum clare perducere virtutis.

IVNII 30. Radbertus Pannoniæ Apostolus.

II. VT autem ex vtroque sexu hac in regione Ecclesiæ clarescerent luminaria, idoneos Doctores atque Erendrudem neptem suam, sacram virginem aduexit de proprio solo ac patria. Francigena igitur ex nobili stirpe extitit progenita, cuius ingenuitas nobiliorem eam reddidit, iuxta sacræ vtriusq; legis scita. Nam vniuersarum virtutum incrementis nitens procedere ab infantia, humilitatem, obedientiam, patientiam, castitatem, charitatem, & in bonis operibus perseuerantiam, semper obseruabat omni instantia.

S. Erendrudis patria.

III. PRIMITVS enim Abbatissæ officium eadem sacra virgo religiose administrabat in Francia. Vbi subditas virgines regebat cum omni suauitate & sapientia, quia in domo Dei laborauit cum consensu & concordia maxima, nec vsura nec dolus, nec ibi colebatur auaritia, quamuis minuta. Sed omnium bonorum inimicus grauiter ferens sanctarum mentium vnanimitatem, superseminauit zizaniam, & præualuit iniquitas & labor in medio earum & iniustitia.

Abbatissa quomodo virginibus præfuerit.

IV. AT vero virgo perfectissima iurgia, discordias, simultates declinans, cum sancto Patre Rudberto, Noricorum venit in partes, & apud Iuuauiam in Monasterio, quod ipse construxit in proximo monte in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ, constituit eam matrem virginum, vt doceret eas spirituales artes. Quæ & qualis esset in hoc regimine, stylus & manus exarare valens minime. Mons enim vere ille, in quo beneplacitum est Deo inhabitare, & in quo lapis ille sine manibus abscissus, qui est Christus, vult laudari, cottidieque ab omnibus se inuocantibus, non solum voce & ore, sed & intimo cordis affectu ardentissime cupit amari. Laudent illum Sol & Luna, & omnis eum contremiscit creatura, quanto magis homines spiritu & ratione fruentes, quibus promittuntur gaudia futura.

V. IN hoc igitur Monasterio pie viuendo, orando, ieiunando, vigilando, sensus quoque suos ab omni prauitate auertendo, in omnibus actibus ita composuit suos mores, vt cunctarum virtutum instantia præcelleret subditas sorores, vt stellas Luna minores. Pocula vero de calice Babylonis studiose respuens, cunctis videlicet mundialibus pompis calcatis. Orationibus, vigiliis, ieiuniis, corpus macerabat, quæ Domini sunt, & quæ de scripturarum fonte potuit haurire, vt in illa fructificarent, medullitus Deum exorabat. Creuerunt in ea de virtute in virtutem spiritualia dona, ita sane, vt semper inter epulas non cessaret loqui de cœlesti corona. Ab omni vero prauitate & elatione erat mundi, eleemosynarum & epularum largitate in modum Sareptanæ viduæ, cui lecythus olei non est imminutus, extitit fœcunda, quia hilariter tribuit habita, vt eius merces fieret in vita secunda.

Venit Salisburgum.

SANCTA vero Erendrudis sex operibus Euangelicis insudabat deuotissime, pauperum & puerorum prurulenta pro-

Virtutum eius exercitia.